

IFLA/UNESCO MAASTIKUARHITEKTUURI HARIDUSE HARTA

(lõplik versioon, juuli 2012)

Hartas kasutatud terminid

Maastik tähendab inimese poolt tajutavat, looduslike ja/või inimtekkeliste tegurite toimel ning koosmõjul kujunenud iseloomulikku ala. (Euroopa Maastikukonventsioon)

Kultuurimaastikud: maastikud, mis on kujunenud inimkonna ja teda ümbritseva loodusliku keskkonna vastastikuse mõju tulemusena. Need on inimese poolt kujundatud, orgaaniliselt arenenud ja kujuteldavad maastikud. (ICOMOSi Rahvusvaheline Teaduskomitee ja UNESCO maailmapärandi kaitse konventsioon)

Maastikuarhitektuur: eriala, mis rakendab nii loodus- kui ehitatud keskkonna projekteerimisel, planeerimisel, analüüsimisel ja hooldamisel esteetilisi ja teaduslikke põhimõtteid.

Säästev areng: ressursside kasutamise viis, mis püüab rahuldada inimkonna vajadused koos keskkonnaväärtuste säilimisega nii tänasele kui tulevastele põlvetele.

Rahvusvaheline Maastikuarhitektide Föderatsioon (IFLA): IFLA on demokraatlik, mittetulunduslik, valitsuseväline organisatsioon, mis edendab jätkusuutliku maastikukujundamise, planeerimise ja hooldamisega seotud haridust ja praktikat.

Sissejuhatus

Maailm seisab silmitsi keeruliste väljakutsetega, mis seisnevad arengu võimaldamises, hoides samas ära liigagi tavapäraseks muutunud inimasustuse ning piirkondlike maastike ökoloogilist, sotsiaalset ja funktsionaalset allakäiku. Maastike kujundamise ja planeerimise pikk ajalugu ning selle tänane praktika on seotud ühiskonna aktuaalsete probleemidega nagu kliimamuutused, kogukondlik elukvaliteet ja ressursside jätkusuutlik kasutus. Maastikuarhitektidena tunneme me muret maastike arendamine, hooldamise ja kaitse pärast ning usume, et jätkusuutlik areng ja inimeste heaolu tagamine on meie töö põhieesmärk. Seetõttu on äärmiselt vajalik, et akadeemiline haridus ja läbiviidud teadusuuringud oleksid aluseks teadmiste ja oskuste omandamisel, et luua sobivaimaid lahendusi nii tänapäeval kui ka tulevikus.

Maastikuarhitektuuri erialal praktiseerimiseks vajalik haridus peab lähtuma ühiskonna mitmekülgsustest vajadustest:

- Parandama kõigi inimeste elukvaliteeti.
- Väärtustama ja kaitsma kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust.
- Mõistma välisruumi ja avalikele alade sotsiaalset ja kultuurilist lisaväärtust.
- Edendama sotsiaalset jätkusuutlikkust, kultuurilisi ja esteetilisi vajadusi ning pidama silmas inimeste füüsilisi vajadusi.
- Maakasutuse planeerimises, projekteerimises ja maastike regenereerimises kasutama ökoloogiliselt jätkusuutlikku lähenemist, ühendades keskkonna väljaehitamisel oskuslikult maa-, vee- ja atmosfäärinähtused.
- Tähtsaks pidama maastiku rolli sotsiaalsete ja kultuuriliste kogemuste vahetamisel ja teha see kõigile kättesaadavaks.
- Uute lahenduste väljatöötamisel tagama nende kättesaadavuse võrdselt kõikidele sotsiaalsetele gruppidele, arvestades nende majanduslikke võimalusi.

Hariduslikud eesmärgid

Maastikuarhitektuur on interdistsiplinaarne eriala, mis koosneb mitmest suurest alamvaldkonnast nagu humanitaaria, sotsiaal- ja loodusteadused, tehnoloogia ning kujutav kunst. Õpe peab sisaldama maastike hindamist, kujundamist, planeerimist ja hooldamist ning teaduslikku uurimist.

1. Maastikuarhitektuur koondab arhitektuurilisi, kunstilisi, ökoloogilisi, insenertehnilisi ja teaduslikke printsiipe ning maastikuarhitekti õpe peab õpetama kavandama, koordineerima ja ellu viima kultuuritraditsioone, looduslikke ja inimtekkelisi süsteeme arvestavaid terviklahendusi.
2. Professionaalsete maastikuarhitektide, kellel on õigus praktiseerida nii era-, avalikus- kui akadeemilises sektoris, koolitamiseks väljatöötatud ülikoolide õppekavades peab keskne koht olema maastikuarhitektuuri erialaainetel.
3. Maastikuarhitekt ei tööta üksinda ning tudengites tuleb arendada oskust ja soovi töötada interdistsiplinaarsetes tööühmades, milles maastikuarhitekt on tihti juhi rollis. Vajalik on rõhutada kogukondade kaasamise ja multikultuurses keskkonnas praktiseerimise tähtsust ja arvestada kohalike elanike, ostustajate ja ekspertide käest saadava informatsiooniga.
4. Õppeprogrammid peavad olema suunatud maastikuarhitektuursele kujundamisele, mis lähtub hoolduskulude maksumusest, tasuvusest ning jätkusuutlikkusest.
5. Eetiliste otsuste tegemiseks on üliõpilastele vajalik õpetada kriitilist mõtlemist tellijate poliitilistest ja majanduslikest mõjuteguritest, et nad suudaksid neid hinnata ühiskondlike reeglite ja looduskeskkonna kontekstis.
6. Maastikuarhitektide koolitamise meetodid ja väljaõpe eeldab mitmekesisust, et käia kaasas ühiskonna ette kerkivate erinevate probleemidega ja arvestada kohalikkude eripära.
7. Mitmekesisemate teadmiste tagamiseks on soovitatav kasutada õppejõudude ja tudengite vahetusprogramme. Soodustada tuleb nii kohalikke kui rahvusvahelisi tudengite disainivõistlusi ja näituseid ning preemiate väljaandmist.
8. Maastikuarhitektidele tuleb võimaldada oma haridustee jätkamist: maastikuarhitektuuri õpet ei tohiks lugeda lõpetatud protsessiks.
9. Maastikuarhitektide üha suurenev liikuvus erinevate riikide vahel nõuab diplomite, sertifikaatide ja teiste haridust tõendavate dokumentide vastastikust tunnustamist.

Maastikuarhitektuuri õppele esitatavad nõuded

Selleks, et saavutada eespool ära toodud eesmärgid, tuleb lähtuda allpool loetletud nõuetest:

1. Kujundusprojekti väljatöötamine peab sündima teadmiste ja oskuste sünteesist. Maastikuarhitektuuri õppekava peab sisaldama õppeaineid, mis on ära toodud käesoleva harta hariduslike eesmärkide osas. Individuaalsed stuudioprojektid, kus toimub õppejõu ja tudengi vaheline dialoog, peaksid moodustama märkimisväärse osa õpetamis- ja õppeprotsessist.

Maastikuarhitektuuri õppes peab olema tagatud teadmiste ja oskuste omandamine järgmistes valdkondades:

- Kultuurivormide ajalugu ja ühiskondlik kunst.
- Sotsiaalsed, poliitilised, majanduslikud ja looduslikud süsteemid.
- Loodusteadused nagu geoloogia, hüdroloogia ja bioloogia.
- Taimmaterjal ja selle kasutamine.
- Insenertehniline maa-ala projekteerimine koos materjalide, meetodite, tehnoloogiate, projektdokumentatsiooni koostamise ja töö organiseerimise ning objekti kasutusele võtmisega.

- Kujundamise, planeerimise ja uurimise teooria ja meetodid.
- Erinevate suuruse ja kasutusega maastike kujundamine, hooldamine, planeerimine ja uurimine.
- Ökoloogilise ja jätkusuutliku arengu põhimõtted.
- Infotehnoloogia ja arvuti kasutamine.
- Riiklik poliitika ja regulatsioonid.
- Suhtlemine ja avalikkuse kaasamine.
- Kutseeetika.

Piirkondlikul või kohalikul tasandil võivad vajalikuks osutuda täiendavad teadmised või oskused.

2. Maastikuarhitekti kutse jaoks vajalike teadmiste ja oskuste omandamine on pikaajaline protsess, mis koosneb akadeemilises haridusest ja sellele järgnevast praktilisest tööst. Maastikuarhitekti kraadi võib anda vähemalt nelja aastase täiskoormusega bakalaureuseõppe või magistriõppe ülikooli või sellega võrdse õppeasutuse läbinule. Professionaalseks maastikuarhitektiks saamisel peab peale kolmeaastase bakalaureuseõppe läbimist järgnema täiendõpe. Magistrikraad eeldab vähemalt kahe aasta pikkust täiskoormusega õpet või pikemat osakoormusega õpet. Magistriõppe vastuvõtutingimuseks on bakalaureusekraad maastikuarhitektuuris või mõnes teises õppeasutuse poolt sobilikuks hinnatud erialal. Mitmekesisus võimaldab paremini rahuldada nii kohalikke praktilisi vajadusi kui spetsialiseeruda aga ka suunduda teadustööle. Maastikuarhitektuuri doktorikraad on teaduskraad.
3. Iga õppeasutus peab lähtuma tudengite arvu määramisel oma õpetamisvõimekusest. Tudengite vastuvõtu käigus tuleb hinnata maastikuarhitektile vajalike isikususeomaduste ja võimete olemasolu.
4. Maastikuarhitektuuri õpetavad koolid peavad tagama maastikuarhitektide õpetamisel kaasaegsete stuudiote, uurimisvahendite ja -viiside, uute tehnoloogiate ja tarkvara kasutamise.
5. Maastikuarhitektuuri õppetamisel on vajalik siduda omavahel teoreetiline ja praktiline õpe.
6. Teadustöö on maastikuarhitektuuri õpetavate akadeemiliste töötajate iseenesestmõistetav töö osa. Maastikuarhitektuurseks teadusteemadeks on projektid, metodoloogiad, tehnoloogiad, ökoloogilised ja ühiskondlikud probleemid ning teised aktuaalsed teemad. Teadustööde ja publikatsioonide puhul tuleb kasutada vastastikust eelhindamist.
7. Õppeasutustel on soovitatav läbi viia õppe regulaarne hindamine kaasates teiste õppeasutuste õppejõude, praktiseerivaid maastikuarhitektide ja teisi hindajaid.

Kokkuvõte

Käesolev harta koostati IFLA initsiatiivil, lähtudes UNESCO seisukohtadest. Harta koondab juhtnööre, millest tuleb lähtuda maastikuarhitektuuri õpetamisel nii rahvusvahelisel kui kohalikul tasandil. Koostajate eesmärk on aidata kaasa maastikuarhitekti haridusalase võrgustiku loomisele, mis võimaldaks tõsta keskkonna juhtimise ja planeerimise kvaliteeti kõikjal maailmas.